

The
Dr. Yitzchak Belizon z"l
BEIS MEDRASH
OF BOCA RATON SYNAGOGUE

Men's Afternoon Kollel

Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

PARSHAS BO GEMS 5780

Rabbi Ari Mirzoeff

This week's learning is sponsored by Shoshana and Abraham Soffer

In memory of his parents רבקה לאה בת רב זאב and רב שמואל מנחם בן חיים יעקב

For more information, or to sponsor a shiur, please contact the Rosh Beis Medrash,
Rabbi Simcha Shabtai, at rss@brsonline.org or 347.439.7031

כבוד צדקה הכין מלובלין ז"ל
 צדקת הצדיק

(1)

צדקת הצדיק

בס"ד קונטרס קראתיו צדקת הצדיק

בשנת צדקו"ת אה"ב

(1871 - 1872 - 1873 - 1874 - 1875)

מס' 100 - מס' 101
 מס' 102 - מס' 103
 (101)

Rav Meckel
 Abramski-

[א] ראשית כניסת האדם לעבודת ה' צריך להיות בחפזון כמו שמצינו בפסח מצרים שהיה נאכל בחפזון ולא פסח דורות. מפני שהתחלה לנתק עצמו מכל תאות עולם הזה שהוא מקושר בהם צריך לשמור הרגע שמתעורר בו רצון ה' ולחפזו על אותו רגע למהר לצאת מהם אולי יוכל. ואחר כך שוב ילך במתינות ולאט כדן פסח דורות:

Jump in 4 then go slow.

First have to know 3 is your Father (inter-personal relationship) then פס' - His word.

[ב] ברכות לראש צדיק. (משלי י, ו) לכך מסכת ברכות ההתחלה מש"ס שעיקר הכל דע את אלהי אביך (דברי הימים א' כה, ט) ואחר כך עבדוהו שצריך לידע למי עובד. וזהו הברכה לפני כל מעשה לייחד כל מעשיו לה' כמו שנאמר (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו כמו שכתב הרמב"ם. וזהו על ידי הברכה וכמו שאמרו השיעור בה קטן שידוע למי מברכין. מה שאין כן בשאר מצות אין השיעור שידע למי מניחין תפילין וכיוצא. מבואר שהברכה עיקרה הידיעה למי מברכין שעל כך נוסדה. וזהו התחלת הכניסה לתורה כמו שנאמר (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ה'. ויראת שמים הוא על ידי שויתי ה' לנגדי תמיד (שם טז, ח) כמו שכתוב בהג"ה דריש אורח חיים. והיינו ברכות שכולן מתחילין בלשון נוכח שמיך בהתחלת הברכה צריך להיות השם יתברך נוכח עיניו כאלו עומד עליו ומצוהו. והסיום לשון נסתר דמיד נעלם כמו שנאמר (דברים לב, יא) על גוזליו ירחף נוגע ואינו נוגע כידוע:

Yes Sir.

[ג] עיקר הקריאת שמע קבלת עול מלכות שמים ועול תורה ומצות כדאיתא (ברכות יג.) וצריך ביום ולילה. ולא בבוקר וערב אלא בשכבך ובקומך עיין שם י"א א'. דיהיב הזמן בזה משום דהבוקר וערב הם שינויים בעולם ולא באדם והיה די בקבלה אחת לשניהם רק מפני השינויים שבאדם שביום קם ועוסק במלאכתו וצריך קבלת עול מלכות שמים שכל מעשיו יהיה לשם שמים כמ"ש (עירובין סה.) אנן פועלי דיממא כפועלים העושים מלאכה שכל מעשיהם לאדון ואפילו בברכת המזון מקצר בשביל עבודתו. ובלילה עת שכיבה ומנוחה צריך גם כן קבלת עול מלכות שמים שגם בשכבו על מטתו ידע לפני מי הוא שוכב כמו שכתוב בהג"ה דריש אורח חיים. וזה מלאכה יותר גדולה. וכמו ששמעתי בזה על פירוש ויחלום יעקב (בראשית כה, יב) שמהלומות ניכר מעלת האדם אם גם כשאינו עושה כלום רעיונותיו רק והנה ה' נצב

(1)

(2)

בין בני ישראל, שהיו נותנים יד איש לאחיו, לסמוך ולעזור, כי אז היו כל הידים מצטרפות ליד אחת גדולה וחזקה, שהיתה מגיעה עד לכסא הכבוד, כביכול, ומורידה משם כל מיני טובות וישועות וברכות לכלל ישראל.

אל תדון עד שתגיע למקומו

ולכל בני ישראל היה אור במשבותם (י, כג). שומע אני 'לכל בני ישראל היה אור' ומה תלמוד לומר 'במשבותם'? אמר רבי ישראל מריון: אין לך נשמה יהודית שלא יתנוצץ בה ניצוץ מן האור העליון, מאור הגנוז. 'לכל בני ישראל היה אור במשבותם', לכל אחד ואחד, לפי מקום מושבו ומעמדו. כאבנים טובות הללו שאין אדם מכיר ערכן כשהן מונחות בתוך החול והעפר, אלא שהן משוכצות בתכשיטי זהב וכסף. לפיכך, אם ראית אדם מישראל שאורו חשוך, שהכרך היהודי שבו לקוי, אל תדון אותו לכף חוב, אלא התכונן כמצבו, במושבו ובמעמדו.

הקחה את שיניו מיניה וביה

דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו... כלי כסף וכלי זהב (יא, ב). הכומר קלינסטרום, צורר ישראל ידוע בימיו, בעיר המלוכה וינה, מקהיל היה המונים המונים ודורש דרשות של דופי שטנה וארס נגד ישראל. פעם אחת נודמן החכם יילניק לדרשה של אותו רשע, שמע אותו חותה גחלי אש גפרית ופת על עם ישראל ותורת ישראל. בני ישראל — הרעים בקול להבות — בעלי-מום מוסריים הם, תורת משה עברה את רוחם והחדירה בהם שובנים ואהבה עצמית, שוטמים ושונאים הם אותנו ונכסי כל בני נכר הפקר הם על פי דיניהם ולמדו כן ממשוה רבם שצוה להם בצאת ישראל ממצרים לשאול כלי כסף וכלי זהב משכניהם וינצלו את מצרים בכל דרכי מרמה ותכבה. והלא — נענה אחד מן השומעים — צוה משה "ואהבת לרעך כמוך?" צווי זה — הרעים הוולל ישראל — לא נאמר אלא כלפי

(2)

ישראל, "רעך" כתיב הנצרות מצוה לפזר מחוייבים נוצרים נאמו האפשר...

לענות כסיל כאולתו, ודעה-מיושבת ביאר אותה התשובה הנצחו אלכסנדרוס מוקדון, ל: שלקחו — שלהם לקו כל השנים, וסיים: קי כמוך" לא נאמרה כלפ ולא זכר בור זה שגם "וישאלו איש מאת ר האיש" להוסיף מאומד חמי אלא זאת, שאצ היא, ואילו אצל הנוצו שריד ושארית בחייב

וישאלו איש מאו משה משקלוב היה לקחת בהשאלה כלי דרך העולם, הלוקח אף ישראל יתיראו מן למצרים.

וישאלו... כלי כסף החשוב חשוב קודם הכתוב כסף לזחב? בהלואה לא יתנו, אנ ותבקש מהם דינר זר אדם כדי להציל פר

פטר חידושי בא הרי"ם

השתלשלות הסט"א ונעשה פירוד, ובקדושה כתיב (יחזקאל א') ורגליהם רגל ישרה, ובתורה ופניהם איש אל אחיו, ונעשה היחוד בקדושה וזה לעומת זה עשה. וזה לא ראו איש את אחיו שנתקלקלו כל המדריגות ולא היו מקבלים השפעה זה מזה כמ"ש יתפרדו כל וגו', ולכך לא היתה להם תקומה מחמת שלא היה אחדות בהם. ולכל בני"י היה אור, שהסטרא דקדושה להיפוך שהיו כל ישראל באחדות והמשיכו כל ההשפעות ולכך רמזה התוה"ק כאן דבר זה. (ח)

ולא קמו איש מתחתיו וגו'. מכאן רמז על השיעור לענין ק"ש משיכיר את חבירו הרגיל ואינו רגיל ברחוק ד' אמות, כי גבי שבת כתיב שבו איש תחתיו (שמות ט"ז) אמרו חז"ל בעירובין שהשיעור ד' אמות נק' תחתיו, א"כ במצרים שהיה חושך ולא קמו איש מתחתיו משמע כשיכול לראות עד ד' אמות נקרא אור יום. (ט)

ואנחנו לא נדע מה נעבוד את ה' עד בואנו שמה וגו'. היינו שאין אדם יודע אם העבודה והמצות שהוא עושה שוים מה ואם הם לשם שמים, עד אשר נבוא לעולם החשבון ושם נדע מה היתה העבודות שלנו כאן. (י)

כשלחו כלה גרש יגרש אתכם וגו'. איתא בשם האר"י ז"ל שלא הספיק

יתגלה להם ידיעתם לישראל וגם ע"י המכות נתפתחו אזני ישראל כי מקודם כתיב ולא שמעו כו' ועתה כ' ולמען תספר באזני בניך. (ה) **את אשר התעללתי במצרים וגו'.** כי מה שהכביד השי"ת את לבו הי' כעין עלילה שלולי החזקת לבו הי' שולחן אולם השי"ת עשה כן כדי להראות שאחר כל החזקת כח שהי' לפרעה עכ"ז יצאו ממצרים ונשאר זה לדורות שאין שום מיצר לישראל שלא יגאלו ממנו. (ו)

הרבי רבי בונם זצ"ל אמר כי מכת ארבה חדש משה רבינו בעצמו. (ז)

לא ראו איש את אחיו ולא קמו וגו'. היינו כמו רואה אני את דברי אדמון. שאם אין אחדות, היינו, שנותן פגם בהנהגת חבירו אז לא קמו איש מתחתיו, ר"ל במה שהוא משועבד לאיזו מדה לא טובה והוא תחת המדה ההיא אינו יכול לצאת ממנה משא"כ אם יש אהבה בין החברים וכ"א אומר שחבירו טוב ממנו, שיש צדיק אחד שאינו מדבר קודם התפלה, והצדיק הזה אומר שחבירו שכן מדבר הוא גדול ממנו יען שהציבור הזה אינו מבלבל אותו וכדומה, משא"כ אני. וחבירו אומר שחבירו גדול ממנו שאילולי שהיה מדבר היה משתומם וחבירו הוא איש קדוש מאוד. וכן היה במצרים דכ' ויסר את אופן מרכבותיו שהסיר אופני ההרכבה והייחוד של

(א)

3

(ה) מכתבי החסידים. (ו) מכתבי החסידים. (ז) אמרי אמת. (ח) רמתיים צופים (אלי' זוטא). (ט) שפתי צדיק. (י) מעיינה של תורה.

האזינו משה חידושי הרי"ם א' ז' ע"ה

4

כו. א. וזה ללמוד לכל אחד מישראל שלא יפול לבבו בראותו ההסתר. כי הכל לטובה. וכמו שכתוב (תהלים עג. ב) ואני כמעט נטיו רגלי כו' אך בחלקות כו' (שם יח) וכתוב (תהלים מ. ו) ומחשבותיך אלינו. וזהו שכתוב (שמות י. א) בא אל פרעה כי גם ההסתר עצמו סיוע לטובה כי אני הכבדתי כו'.

במדרש¹⁵ אדם ובהמה כו' וכן שמונת ימים ימול (בראשית יז. יב). שיראה פני מטרונא תחילה כו'. דכתיב (קהלת יא. ב) תן חלק לשבעה וגם לשמונה במדרש¹⁶ [תזריע וקהלת] לשבעה ז' ימי בראשית. לשמונה ח' ימי מילה. פירוש שמילה היא בחינת שמונה למעלה מן הטבע¹⁷. ויכולין לבוא לזה על ידי בחינת שבת להביא קדושת שבת קודש גם בימי המעשה. וזה חלק לשבעה כי שבת מעין עולם הבא¹⁸. ובכללותן יכולין לבוא לבחינת שמיני גם כן:

החודש הזה לכם (שמות יב. ב). ענין זה לגאולת מצרים. כי בגלות נחסר זה ההתחדשות. כמו שכתבנו¹⁹ בפסוק (שם א. ח) ויקם מלך חדש ע"ש. ובשעת הגאולה דהיינו שנתברר שהכל חיות ה' יתברך. ומזה בא התחדשות. כי חיותו יתברך יש בו התחדשות תמיד. כמו שאומרים²⁰ מחדש בכל יום תמיד. ופירוש תמיד בכל יום. רק מי ששוכח והוא תוך הטבע כתיב (קהלת א. ט) אין כל חדש כו'. אבל מי שנדבק בפנימיות

←

4

¹⁵ "וזהו ז' ימים תחת אמו" רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר משל למלך שנכנס למדינה וגזר ואמר כל אבסנין שיש כאן לא יראו פני עד שיראו פני המטרונא תחלה כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת שאין ז' ימים בלא שבת ואין מילה בלא שבת הה"ד 'ומיום השמיני והלאה ירצה', א"ר יצחק משפט אדם ומשפט בהמה שוים משפט אדם 'וביום השמיני ימול בשר ערלתו' ומשפט בהמה 'ומיום השמיני והלאה ירצה'..." (ויק"ר כו. י; פסיקתא דרב כהנא ט ד"ה וזהו שבעת ימים; ע"ע זוהר ח"ג, צא ע"א).
¹⁶ ויק"ר יד, ז; קה"ר יא, א ב; עירובין מ ע"ב.
¹⁷ מהר"ל תפארת ישראל, פ"ב.
¹⁸ ברכות נו ע"ב.
¹⁹ שמונת תרל"א ד"ה 'אא"ז מו"ר'; שם תרל"ה ד"ה 'דברי מו"ז ו"ל'.
²⁰ תפילת שחרית, קריאת שמע, ברכת 'יוצר אור'.

חיות ה' יתברך יש בו תמיד התחדשות. וזהו שכתוב החודש הזה לכם. שיכול כל אחד מישראל לעורר התחדשות זה על ידי אמונה שמברר בלבו שהכל מה' יתברך. וזה ההפרש בין שבת לראש חודש. ששבת מעין עולם הבא²¹ קביעא וקיימא²² שאין הסתר כמו שכתוב²³ מתעברין מינה. וראש חודש הוא להאיר ההתחדשות גם בימות החול. וזה תלוי בישראל כמו שכתוב (תהלים נו. א) לאל גומר עלי כו'²⁴. וזהו שכתב רש"י ז"ל²⁵ ובמדרש²⁶ שנתקשה משה רבינו ע"ה עד שהראה לו כזה ראה וקדש כו'. והלא לא נדבר אלא ביום כו' עם חשיכה כו'. כי בחינת משה רבינו ע"ה הוא אספקלריא דנהרא²⁷ בחינת שבת. וזה ישמח משה כו'²⁸. אבל בחינת חודש בדרך אמונה כנ"ל. והראהו עם חשיכה בין השמשות. וכתוב הזה להודיעהו כי ה' ושמנו אחד. ולפעמים צריך להיות דרך אמונה לעורר התחדשות כנ"ל:

[תרל"ב]

במדרש¹ כובד אבן כו' וכעס אויל כו' (משלי כו. א) אא"ז מו"ר ז"ל הגיד כי אחר גאולת מצרים נעשה מעשרה מאמרות עשרת הדברות באמצעות עשר מכות כו'. וההפרש שבין מאמר לדיבור. כי דיבור לשון מלכות והנהגה אשר יהיה ניכר ומתגלה שכח פנימי וחיות הכל רק מעשרה

²¹ ברכות נו ע"ב.
²² פסחים קיז ע"ב.
²³ זוהר ח"ב, קלה ע"ב.
²⁴ שמו"ר טו, ב.
²⁵ "נתקשה משה על מולד הלבנה באיזו שיעור תראה ותהיה ראויה לקדש, והראה לו באצבע את הלבנה ברקיע, ואמר לו כזה ראה וקדש, וכיצד הראהו, והלא לא היה מדבר עמו אלא ביום... אלא סמוך לשקיעת החמה נאמרה לו פרשה זו, והראהו עם חשכה" (רש"י שמונת יב, ב ד"ה 'זהו').
²⁶ תנחומא שמיני, ח; במ"ר טו, ד.
²⁷ יבמות מט ע"א; זוהר ח"ב, כג ע"ב; שם, פב ע"ב.
²⁸ שחרית לשבת, תפילת עמידה, ברכת 'קדושת היום'.
¹ שמו"ר יג, א, עיין שנת תרל"א הערה 10.

→
→

מאמרו
יתברך
יאורי
כבד.
עשרה
(בראשית
עצות
הטבע.
לסטר;
הכבדו
כי כד
יתברך
ידי זה
תספר
האדם
ידי אנ
את יש
בעשר
לומר
כן לע
נחלק
מזה
האדם
התיר
כו' ו
התור
כל מ
מכחו
מלכו
קודש
שמע
בראי
מנוח
על ז'
במה

2 "כע
במאמ
שמאב
מ"א).
3 קיד
4 תוכ
5 ירו'
6 זה

האמן אשר עליו יתברך (אמת - Yachite) (28)

5

הזמן שישראל מקדשים החודש כן הוא יתברך מנהיג הנהגתו ומשפטו כנ"ל. וזהו 'חדשי השנה', שכל התחדשות השנה הכל מתנהג על ידכם, כפי הזמן שאתם מקדשין החודש כנ"ל כי:

ואמרין בגמרא (שקלים פ"ג ה"ב: יומא סד, א) שלש קופות זכו' והיה כתוב עליהם אב"ג. והוא, דיש פלוגתא בגמרא (ר"ה י, ב) חד אמר בניסן נברא העולם וחד אמר בתשרי נברא העולם. הכלל הוא, כי יש שפע הנשפע מהבורא יתברך מחמת גודל טובו, אשר כשביל זה ברא העולם בכדי להיטיב לברואיו, ולא מחמת מעשה התחתונים, ויש שפע הנשפע מהבורא יתברך על ידי התעוררות עמו ישראל, למלאות בקשתם, ומעוררים למעלה להשפיע. ועל זה אמר אדוני מורי ורבי ז"ל שזה השפע הנשפע מהבורא יתברך מחמת גודל טובו נקרא 'ציץ' לשון זכר, והשפע הנשפע על ידי התעוררות התחתונים נקראת 'ציצית' לשון נקבה, ועל בחינות (הא') (האלו) הוא מרמוז 'חסד לאברהם', 'אשר נשבעת' כו' כט. עד כאן.

והנה יש אור ישר ואור חוזר, אור ישר היינו השפע הנשפע מחמת גודל טובו, ואור חוזר היינו השפע הנשפע מחמת התעוררות התחתונים שמתעוררים ממטה למעלה. והנה אור ישר הוא א"ב כסדר, ואור חוזר הוא האותיות להיפך - תשר"ק. והנה בתשרי אנו עושים הרבה

עוד יבואר, החודש הזה לפי ראש חדשים. הכלל, כי לפעמים מנסה המלך מדינות שלו אם אוהבים אותו ועובדים אותו באמת, ולפעמים המלך מנסה את המדינות אם הם אוהבים את בניו. וכן הוא בתשרי השם יתברך דן את העולם אם הם אוהבים אותו ויראים ממנו, ובניסן השם יתברך דן את העולם אם הם אוהבים את בני ישראל. ולכך פרעה שעשה רעה לישראל לקה הקב"ה אותו בזה החודש. וזהו הרמז החודש הזה 'לכם', כלומר בשבילכם, ראשון הוא לכם 'חדשי השנה', כלומר השפע הנשפע מאת השם יתברך בחודש ניסן והמשפט הוא כשביל ישראל, ומי שעושה רעה לישראל הקב"ה נפרע ממנו ועושה ניסים לישראל:

ונבאר מאמר רבותינו ז"ל (ר"ה ז, א) חדש והבא קרבן מתרומה חדשה,

כו. ועי' בהרחבה במאמר 'כללות ימים טובים' מה שכתב רבינו בזה. כו. ראה של"ה מסכת פסחים דרוש ג: והשם יתברך הוא הטוב האמיתי רצה להטיב לזולתו וברא העולם. ע"כ. ושם דרוש ו: כי העולם לא נברא מצד החיוב, כי הוא יתברך אין לו שום צורך בעולמו, רק בראו בנדבת לבו כרצון הטוב כדי להטיב לזולתו. ע"כ. ועי' ס' דעת תבונות להרמח"ל אות טז-יח: למה רצה הבורא ברוך הוא לברוא נבראים. אמר השכל, מה שנוכל להשיג בענין זה הוא, כי האל יתברך שמו הוא תכלית הטוב ודאי, ואמנם מחוק הטוב הוא להטיב, וזה הוא מה שרצה הוא יתברך שמו לברוא נבראים כדי שיוכל להטיב להם, כי אם אין מקבל הטוב אין הטובה. ע"כ. כח. עי' זוה"ק ח"ג קעה, א: 'ציצית' איהו נוקבא, רזא דעלמא תתאה אסתכלותא לאדכרא, 'ציץ' - דכר, 'ציצית' - נוקבא ודא לכל בר נש, 'ציץ' לכהנא. ע"כ. כט. תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם (מכה ז, ט). עי' פרשת בשלח ד"ה ענין שם ע"ב: הכלל הוא, השם יתברך ברא העולם, ומשפיע טובו לעולם, והשפעת השם יתברך לעולם נקרא 'אור ישר', ומה שהעולמות מגביהים עצמם לעבוד השם יתברך שחוזרים לשורשם נקרא 'אור חוזר'. ע"כ. ושם ד"ה אכלוהו היום: כי

judged nice
Kylax
7/8
judged
nice
of the
lon 131
7 days
else for
5
Space

5

כה א"י יתכן להטותו ז"ל
Berdichev

6

בצקם כו' שיש נ' שערי טומאה ואילו נשתהו עוד רגע אחד היו נכנסין לשער הנ' והקדים הקב"ה לגאלנו ע"ש, ואעפ"כ אם היו ח"ו מגיעין לשער הנ' היה מפלה לגמרי לכל הסט"א, כי הלא הכל נברא בעבור בני", והרשעים הרגישו זאת לכן כשהגיע לסוף מדרגתם כלה גרש יגרש. שהבינו שלא תהיה תקומה למפלתן. (יא)

דבר נא באזני העם וגו' וישאלו וגו' כלי כסף וכ"ז וגו'. וקשה אם היה רצון בשמים אפשר היה להגדיל את חן העם בעיני מצרים שהם יתנו להם את הכלים ולמה הצטרכו להלוואות, אם כי כל השפעה שהיה במצרים בא ע"י ישראל וכשנגאלו, נגאל עמם כל השפע, אלא זה היה תחילת עשירותם של ישראל ולא היה ישר בעיני השי"ת שנתדבקו ברכוש בכל לב ע"כ היה ישר בעיני השי"ת שיהיה כעין דבר הנשאל שיש עול על השואל להחזיר. (יב)

דבר נא וגו' וישאלו וגו' פירש"י ז"ל בבקשה ממך שלא יאמר אותו צדיק ועבדום כו' קיים בהם ואח"כ יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם ולכאורה קשה למ"ל הטעם כדי שלא יאמר אותו צדיק הלא הי' צריך לקיים הבטחתו מעצמו ג"כ, אולם באמת זה עצמו שיצאו ממ"ט שערי טומאה והגיעו למדרגה גדולה כזו שיוכלו לקבל התורה זה בעצמו נקרא רכוש גדול אולם יען

(יא) שפת אמת (פסח).

(יב) שפתי צדיק.

(יג) מכתבי החסידים.

שקיים בהם הפשט של ועבדום וענו אותם בחומר ובלבנים ע"כ שלא יאמר אותו צדיק קיים גם הפשט של רכוש גדול. (יג)

יש בפרשת בא מקדושת חג הפסח, בפרשת בשלח משביעי של פסח, בפרשת יתרו מקדושת חג השבועות, קבלת התורה, ופרשת משפטים זהו ראש השנה, כי משפטים הם דינים, פרשת שקלים מרמזת על יום כפורים, כמ"ש לכפר על נפשותיכם וגו', ובפרשת פקודי נרמז על נסיעת עמוד הענן, רמז לחג הסוכות, שהוא זכר לענני הכבוד. (יד)

החודש הזה לכם וגו'. שהתחדשות שלא יתיישן האור ההוא לישראל שהם למעלה מהטבע ולכך יש תמיד התחדשות כי אין כל חדש תחת השמש שדבר טבע נתיישן וכהיום כן מחר, אבל בני"י הדבוקים למעלה מהטבע במקום נסים ונפלאות יש להם התחדשות תמיד ואין נתיישן אצלם כל ההארות של השי"ת וכי שמע ישראל ואהבת ואח"כ מצוך היום על לבבך שיהיו כחדשים כאילו היום נצטווה. (טו)

(24)
כ
כ
כ
כ

החודש הזה לכם וגו'. איתא במדרשים מבואר שהכל מסור לידנו והכל נמצא ברשותנו עיי"ש, ואם היה האדם יודע מה הוא ומה שיש לפי זה בידו, בודאי לא היה מבטל אף רגע אחת. (טז)

(יד) שיח שרפי קודש ח"א.

(טו) מכתבי החסידים.

(טז) מכתבי החסידים.

האמת נשנו ע"י חינוך הרי"ם על הערה

6

7

לכדו, ונמצא הוא שוה לבחינה אחת לשבת, רק מחמת האמונה שהיה לישראל כנ"ל לכך נקרא גם כן 'מקרא קודש', ועל בחינה ראשונה הנ"ל הפסוק קורא יום טוב של פסח 'מקרא קודש' מ.

אז יבואר, כי אנו עם קודש קורים אותו שבת, כי אנו תולים הנס רק בה' לכדו, כלומר שלא היינו ראויין לכך לעשות לנו הנס, רק השם יתברך עשה לנו הנס, לכך אנו קורין אותו שבת. וזהו הרמז וספרתם 'לכם' ממחרת השבת, כלומר אתם קורין אותו שבת. אבל השם יתברך תולה הנס בנו, כלומר שהיינו ראויים לכך שיעשה לנו ניסים, ולכך קורא אותה יום טוב 'מקרא קודש' מא:

ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו' (יב, כז). והנה יש להבין שאנו קורין את יום טוב המכונה בתורה בשם 'חג המצות' (להלן כג, טו) אנו קורין אותו פסח, והיכן רמז זה בתורה לקרוא יום טוב זה בשם

Handwritten notes in Hebrew: "ואמרתם זבח פסח הוא לה' וגו' (יב, כז). והנה יש להבין שאנו קורין את יום טוב המכונה בתורה בשם 'חג המצות' (להלן כג, טו) אנו קורין אותו פסח, והיכן רמז זה בתורה לקרוא יום טוב זה בשם"

פסח, והלא בכל התורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות מ. והנה כתיב (שיר השירים ו, ג) 'אני לדודי ודודי לי', היינו שאנו מספרים שבחו של הקב"ה, והקב"ה מספר שבח של ישראל. וכן הוא שאנו מניחין תפילין וכתיב בהן שבח של הקב"ה, והקב"ה מניח תפילין שכתוב בהן שבח ישראל (ברכות ו, א).

ובזה יובן מה שכתוב בתנא דבי אליהו מג דמצוה לספר שבחן של ישראל ויש להשם יתברך נחת רוח מזה שמספר בשבחן של ישראל. ונראה הטעם, משום דאסור להסיח דעת מתפילין (מנחות לו, ב), ומצוה על כל אדם לעסוק תמיד בתפילין, דהיינו או לספר השבח של ישראל, דהיינו תפילין דמארי עלמא שכתוב בהן שבח של ישראל, כדאמרינן בגמרא (ברכות ו, א) תפילין דמארי עלמא מה כתיב בהו מי כעמך ישראל כו'. או לספר בשבח של הקב"ה, שהוא תפילין של ישראל שכתוב בהם שבח השם יתברך, דהיינו שמע,

Handwritten bracket on the left side of the page.

מ. ראה גם בני יששכר מאמרי חודש ניסן מאמר יב אות ג: בפסוק 'וספרתם לכם ממחרת השבת', ובאת לנו הקבלה בתורה שבעל פה ממחרת יומא טבא, וכמו שהוכיחו חז"ל בדרשותיהם כל אחד כפי לימודו, כמבואר במסכת מנחות ובתו"כ ובמדרשים עיין בדבריהם. והנה ידוע דנתפקרו בזה הצדוקים ואומרים הכוונה הוא שבת ממש. והנה מהראוי לכל משכיל להתבונן מה זאת עשה הש"י לנו שכתב בתורתו תיבת 'שבת' לשיצטרך בזה לימודים שונים בתורה שבעל פה שהכוונה בזה על יום טוב ובא על ידי זה טעות למינים שאינם מאמינים בתורה שבעל פה, הוה ליה למיכתב בפירוש 'ממחרת יום הראשון' ולא נצטרך לשום דבר, ובפרט שלא יהיה בזה אריכות לשון. אך יובן הדבר על פי מה שכתבתי לעיל כמה פעמים, שכל האורות נתהוו בלילה הראשונה בגבהי מרומים בדרך נס שלא על ידי מעשינו, וכן הוא בכל שנה כו', והנה החילוק שבין שבת ליום טוב מבואר בכתבי מרן האריז"ל (ע"י לעיל הערה לה), שבת נקרא 'קדש' היא לכם, משא"כ יום טוב 'מקרא קדש', שבשבת באים המוחין דחכמה (חכמה נקרא 'קדש') מעצמם שלא על ידי מעשינו, משא"כ יום טוב נקרא 'מקרא קדש' לשון הזמנה, לקדש, כענין 'אחר כך יאכלו הקרואים', היינו שאנחנו מזמינים את ה'קדש' על ידי מעשינו. והנה תבין לפי זה, קדושת היום של יום טוב הראשון דחג המצות היא גם כן שלא על ידי מעשינו, א"כ יש לו בזה מדריגות יום השבת, א"כ התורה כשרצתה לרמוז כו' אמרה בלשונה הקדוש כו' ממחרת 'השבת' כו', בין והתבונן. ע"כ. מא. ראה בסמוך ד"ה ואמרתם זבח פסח שכתב רבינו רעיון דומה. מ.ב. ראה בית לוי כאן. מ.ג. לע"ע לא זכינו למצוא מקור הדברים

7

דווקא ש"י על גונר - כ"ט יתן להאזינותיך
Berdiel

8

והרכוש יהיה על ים סוף, ולכן אמרו ישראל הלואי שנצא בעצמנו ואין אנו רוצים לא הרכוש ולא הפחד והצרות מרדיפת פרעה, ועתה המשל דומה להנמשל כי הם רצו שתהיה הגאולה שלימה תיכף ביציאתם ממצרים: תלמידו וכן אמיו נעזומה הגרשוני על שה"ש.

(נה) במכילתא פרשה זו, ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר, שומע אני שהיה הדבור לאהרן ולמשה כשהוא אומר ויהי ביום דבר ה' אל משה, למשה היה הדבור ולא לאהרן, אם כן מה תלמוד לומר אל משה ואל אהרן, אלא מלמד כשם שהיה משה כלול לדברות כך היה אהרן כלול לדברות, ומפני מה לא היה מדבר עמו מפני כבודו של משה, נמצא ממעט אהרן מכל הדברות שבתורה חוץ משלשה מקומות מפני שאי אפשר עכ"ל. ופליאה היא ואין פותר, והמעייין במפרשים שם יראה כי כל אחד מביא פסוקים אחרים ואין הכרע מכולם*.

וי"ל דהם אלו השלשה פסוקים שרמזה עליהם המכילתא בלשונה הקדושה חוץ מג' מקומות שאי אפשר, היינו א) ויאמר ה' אל אהרן לך לקראת משה המדברה (שמות ד) וא"כ הלא אי אפשר שיאמר ה' אל משה שיאמר לאהרן (כמובן). ב) ויאמר ה' פתאום אל משה ואל אהרן ואל מרים צאו שלשתכם (במדבר י"ב) והכא נקראו שלשתם בדבור אחד מה שאי אפשר לפה לאמר ולאזן לשמוע, כמו שאמרו חז"ל מובא שם ברש"י ז"ל, ע"כ אי אפשר לומר שהקב"ה אמר למשה והוא אמר לאהרן כיון שהיה על פי נס שנקראו שלשתם בדבור אחד בפעם אחת כנו"ל. ג) ויקרא ה' (הנוזכר למעלה בפסוק) אהרן ומרים ויצאו שניהם ויאמר וגו' ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה (שם ח), וזה ג"כ אי אפשר לומר שעל פי משה היה האמירה לאהרן שהרי הקב"ה הוכיח אותו ואת מרים כי דברו על משה, ובהני ג' פסוקים יותרו כל הספיקות, ודברי המכילתא מזהירים ומאירים כספירים:

סערמ אליהו.

* הנה הגאון המג"א בזה רענן מפרש דג' מקומות הם: א' וידבר ה' אל אהרן לאמר יין ושכר וגו' (ויקרא י'), ב' ויאמר ה' אל אהרן אתה ובניך (במדבר י"ח), ג' ויאמר ה' אל אהרן בארצם לא תנחל (במדבר שם). ועיין בינחמנו ובתוספות כמסכת זבחים (דף קמ"ו) ד"ה וקבל בשם הספרי. והרב הגאון מו"ה יצחק אליהו לאנדא בספרו ברורי המדות כתב ג' פסוקים אחרים ע"ש. ובאמת לכל הפירושים קשה דמלשון המכילתא שכתב מפני שאי אפשר, משמע שאי אפשר בשום אופן שמושה יאמר לאהרן, ובאמת מכל הפסוקים שהביאו המפרשים הנו"ל יתכן לפרש דהקב"ה אמר למשה שיאמר לאהרן, ומ"ש בתורה לאהרן לחוד י"ל הכוונה דהמצוה או הציווי נאמר לאהרן ולא לכלל ישראל, בכ"ז יוכל להיות שמושה אמר זאת לאהרן, והעיקר קשה לפירושם הרי נמצא פסוק (במדבר י"ח) ויאמר ה' אל אהרן ואיתא בספרי בפירוש בהאי פרשתא בזה הלשון, ויאמר ה' אל אהרן, למשה אמר שיאמר לאהרן עכ"ל, א"כ לפי זה נוכל ג"כ לפרש

י"ל דכוונת רש"י איתא במסכת ב"ק ישראל שנגח לשון והטעם דכתיב כי יגרעו ולא של מצרי לרש"י ז"ל איך נאנא באזני העם ויש: וגו' היינו מהמצרי איננו בכלל רעהו, כתיב דבר נא ופירי נא אלא לשון בקי לבקש לרכוש למו על כרחך צ"ל ז לעשות כזאת אם ל: את יצרם לעשות: ואזי עולם חסד יבנ ה' את חן העם בע זה קאי רעהו על בזה לשון בקשה מיושב דברי רש"י ישראל עשו כדבר במצרים וישאלו אי כי בני ישראל עשו שאלה, ועל ידי זה כסף וגו' וה' נתן ח וישאלום:

פרשת

(ו) בפסוק ויבואו הים ב חומה מימינם ומש כ"ט כתיב ובני יי בתוך הים והמים ומשמאלם, ויש בהלשון, דמקודם

(ו) ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלת, וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום וגו', פירש רש"י כדבר משה שאמר להם במצרים וישאלו איש מאת רעהו עכ"ל. ויש לדקדק הלא מפורש בפסוק זה ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו ממצרים כלי כסף וגו', ומה חידש רש"י ז"ל בזה. אמנם

בכל המקראות שנוכר אהרן לחוד, אמנם לפי פירוש מן הגר"א זצ"ל נוחא הכל.

קול אליהו על גורו קראו מ'א"ל ז"ל

8

19

קול

פרשת בשלח

אליהו

כט

זה פסוקים שרמזה
 שונה הקדושה חוץ
 אפשר, היינו א'
 לך לקראת משה
 "כ הלא אי אפשר
 ה שיאמר לאהרן
 פתאום אל משה
 מ צאו שלשתכם
 נו שלשתם בדבור
 לפה לאמר ולאזן
 חז"ל מובא שם
 אי אפשר לומר
 והוא אמר לאהרן
 שנקראו שלשתם
 אחת כנו"ל. ג)
 נלה בפסוק) אהרן
 יאמר וגו' ומדוע
 די במשה (שם ח'),
 מר שעל פי משה
 ו שהרי הקב"ה
 ים כי דברו על
 וקים יותרו כל
 כילתא מזהירים

סערת אליהו.

כדבר משה
 ים כלי כסף וכלי
 ות חן העם בעיני
 ירש רש"י כדבר
 יים וישאלו איש
 ש לדקדק הלא
 גני ישראל עשו
 מצרים כלי כסף
 ז"ל בזה. אמנם

אמנם לפי פירוש מרן

י"ל דכוונת רש"י ז"ל כך הוא, דהנה
 איתא במסכת ב"ק (דף ל"ז ע"ב) שור של
 ישראל שנגח לשור של מצרי פטור
 והטעם דכתיב כי יגח שור איש את שור
 רעהו ולא של מצרי, א"כ כאן היה קשה
 לרש"י ז"ל איך נאמר לעיל (י"א ב') דבר
 נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו
 וגו' היינו מהמצריים הא קי"ל דמצרי
 איננו בכלל רעהו, ועוד קשה הלא שם
 כתיב דבר נא ופירש רש"י ז"ל שם אין
 נא אלא לשון בקשה למה היה צריך
 לבקש לרכוש למו הון ושלל רב, אלא
 על כרחך צ"ל דלא היה ביכולתם
 לעשות כזאת אם לא אשר מקודם יכופו
 את יצרים לעשות חסד איש עם רעהו
 ואזי עולם חסד יבנה, כי על ידי זה ויתן
 ה' את חן העם בעיני מצרים וגו' ולפי
 זה קאי רעהו על ישראל ושפיר שייך
 בזה לשון בקשה, והשתא לפי זה
 מיושב דברי רש"י ז"ל כאן דכתיב ובני
 ישראל עשו כדבר משה שאמר להם
 במצרים וישאלו איש מאת רעהו, היינו
 כי בני ישראל עשו חסד זה לזה על ידי
 שאלה, ועל ידי זה וישאלו ממצרים כלי
 כסף וגו' וה' נתן חן העם בעיני מצרים
 וישאלום:
 לקוטי מו"ק.

פרשת בשלח

19

(ו) בפסוק ויבואו בני ישראל בתוך
 הים ביבשה והמים להם
 חומה מימינם ומשמאלם, והנה בפסוק
 כ"ט כתיב ובני ישראל הלכו ביבשה
 בתוך הים והמים להם חמה מימינם
 ומשמאלם, ויש לבאר אמאי שינו
 בהלשון, דמקודם כתיב דהלכו בני

לקוטי יוסף.
 (ז) ויבואו בני ישראל בתוך הים
 ביבשה והמים להם חומה
 וגו'. הנה כאן כתיב חומה מלא, ולהלן
 בפסוק כ"ט כתיב ובני ישראל הלכו
 ביבשה בתוך הים והמים להם חמה וגו'
 כתיב חסר וי"ו. וי"ל הטעם משום

משתלמת אלא בשנה האחרת). וי"ל משום דמוכח קרא דנאכל בתוך שנתו כדכתיב ביום השמיני תתנו לי, עכ"ד התוס'. ויש מקשים ע"ז, הלא לפי קו' התוס' אם נדרש מהבי"ת יתירה שנה בשנה ר"ל בשנה האחרת אין לנו לדרוש מהבי"ת יתירה איזוהי שנה הנכנסת בחבירתה, והיינו צריכים לומר כהסברא החיצונה שהשנה של בכור נמנה לשנת העולם (וכ"מ בגמ' בכורות שם). ולפי"ז מאי מתרצים בתוס' דמוכח קרא דנאכל בתוך השנה דאי נימא לאחר השנה דווקא למה כתיב וביום השמיני תתנו לי וקודם לכן אסור הא בלא"ה אסור, הא משכחת לה שנוולד ג' או ד' ימים קודם ר"ה (דהוא שנת העולם) דבר"ה הוי שנה שני, ובא הכתוב וביום השמיני תתנו לי ללמדנו דא"א להקריב בר"ה אלא צריך להמתין שישלמו ימי ההרצאה. ולפי"ד התוס' בערכין גיחא משום דקודם ימי ההרצאה לא יחשב לשנה, וממילא לא נקרא בר"ה שנה אחרת אפי' לשנת העולם, ואתי תירוצו של התוס' בב"מ בדרך נכון דמוכח קרא דנאכל בתוך שנתו, וק"ל.

וככה תאכלו אותו וגו', נעליכם ברגליכם וגו'. פי' אעפ"י דכתיב אני ולא השליח והי' להם שם גילוי שכינה כמו דאיתא בהגדה ש"פ, וקי"ל דכל היכא דאיכא גילוי שכינה אסור בנעילת הסנדל כמו בי"כ (עיין ברכות), וכן איתא במד"ר פ' שמות (סוף פ' ב') של נעליך כל מקום שהשכינה נגלית אסור בנעילת הסנדל, וכן ביהושע של נעליך, וכן הכהנים לא שמשו במקדש אלא יחפים עכ"ל, אפי"ה כאן שהי'

להראות האמונה והבטחון שהם מזומנים לדרך כדפירש"י ע"כ אני מוחל ומתיר להם ודו"ק.

והי' הדם לכם לאות על הבתים אשר אתם שם ולא יהי' בכם נגף למשחית. פי' דהשי"ת אמר להם שיתנו הדם בחוץ, והוא לדעת ר' יצחק במכילתא (פ' ו') כדי שלא יהי' נגף למשחית פי' מכשול ונגף ועכוב שלא יהי' יכול לעשות מה שרוצה לעשות, דהנה דהגם דמכה זו הי' ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו עכ"ז המלך אינו יוצא בלא אוכלוסין והם היו עושים מה שרוצים, וזהו שאמרו ב"ק ס' כיון שניתנה רשות למשחית אינו מבחין וכו' והיינו היכן שהי' מצרי א' חולה דאיתרע מזלו (עיין ת"א) המית אותו מיד, או ד"א של פגעים רעים ר"ל היו עושים להם, ע"כ אם לא היו עושים האות על הבתים מבחוץ והי' המשחית נכנס לבית והי' רואה שדר שם ישראל לא הי' יכול לעשות כלום, א"כ הי' נתרפה המשחית, ולא הי' יכול לנקום במצרים כראוי להם, ע"כ אמר להם הקב"ה שישמו הדם על הבתים לאות כדי שלא יהי' בכם פי' עבורכם ובשבילכם נגף ומכשול למשחית כיון שיראה מבחוץ ולא יצטרך ללכת לבית מבפנים כנ"ל.

אך ביום הראשון תשביתו שאור וגו'. פירש"י מעיו"ט וקרוי ראשון לפי שהוא לפני השבעה (דהיינו לפני יו"ט). ומצינו מוקדם קרוי ראשון, הראשון אדם תולד, או אינו אלא ראשון של ז' ת"ל לא תשחט על חמץ לא תשחט הפסח

מהרי"ל
דיסקין
18
ג' / ר"ג

10

גוב בן שנה
ובא ללמד
זוב בן שנה
שנה, וק"ל.
יש מפרש
קושית הר'
איתא בגמ'
שנה מישעת
זלאה, ולפי
זנת העולם
ר"ה מאלה
קודם ר"ה
ו הראשונה
צאה. ובוה
(דף ס"ה)
; משתלמת
שם בתוס'
כל השנה
כתיב שנה
ה האחרת.
נה בשנה
מה אינה
; זו ובאה
; וס' וי"ל,
כ"ז) גבי
היא שנה
שנה של
זאם נולד
(והרשינו
; והשתא
עד שנה
נז כשכיר
זו אינה

על התורה

בא

חפץ חיים

קב

נהיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך למען תהי'

תורת ד' בפיך. (י"ג ט)

רצה הקב"ה לזכות את ישראל שיחיו חיי נצח, לפיכך צונו על למוד התורה, שהיא נעלה ביותר על כל המטרות, ושעיקר יציאת מצרים הי' לתבליט זו, כמש"ה, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא' על ההר הזה. ועיקר כונת התפילין הוא — למען תהי' תורת ד' בפיך. וכן אנו מברכים בברכת התורה, וחיי עולם נטע בתוכנו. ומי שפורש ח"ו מן התורה הרי הוא כפורש מן החיים.

ובזה אפשר לבאר מאמרם ז"ל בירושלמי חגיגה, הובא במ"ד איכה, ויתר הקב"ה על ע"ז, גלוי עריות ועל שפיכות דמים, ולא ויתר על עון בטול תורה, שנאמר וכו'. אחרי שמפורש בתורה שאנחנו נקראים בנים להקב"ה, שנטע בתוכנו חיי עולם. ואב הרואה את בנו לוקח סמים ממיתים או מקצרים את ימיו, בטח יחרה אפו בו, וכן הענין בכטול התורה, שהוא מקצר בזה חיי נפשו לנצח a.

מ ע ש י ל מ ל ד

לכם מה הוא מחשב — אומר ר' חיים — היצה"ר אומר „דברו עלי כפי שעולה על לבכם, ובלבד שלא תלמדו...“

הוא היה אומר: ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא. לא רק מצות מעשיות נאמרו בתורה, אלא גם מי שהוא זקוק לעצה ימצאנה בתורה מפורש: ישליש אדם מעותיו, אמרו ז"ל, ב"מ ד' מ"ב א', ובמס' יבמות ד' ס"ג א', אמרו ז"ל, נחות דרגא ונסיב איתתא. וכן מה שכתוב בתורה, והוא ימשל בך, ולא שאשתו תהי מושלת עליו. וכן בכל הענינים אפשר למצוא פתרון בתורה, אלא שצריכים ללמוד מקודם למען דעת באיזה מקום בתורה כתוב זה. כמו"כ זקוקים לדעת תורה, להבין את התשובה הדרושה, וע"ז אנו מתפללים, והאר עינינו בתורתך.

ג) ובהודמנות אחרת שמעתי מפיו הקדוש, לפרש את מאמרם ז"ל בירושלמי הנ"ל באופן אחר.

דלכאורה מאמרם ז"ל צריך באור, הלא שלש העברות הללו, ע"ז ג"ע ושפ"ד הן ביהרג ואל יעבור, משא"כ למוד התורה, ואיך זה וותר הקב"ה על החמורות ביותר ולא ויתר על בטול-תורה?

אלא דהענין מתברר ע"פ מה שידוע, דבעת המלחמה, יש שצד אחד מהלוחמים מתגבר על אויבו, עד שנדמה לו שכבר נצחו, ולבסוף מתגבר רעהו עליו ומפיל שונאו לפניו. אבל גם אז עדיין קשה להחליט סוף הנצחון עם מי. כי יש שחוזר חלילה והמנוצח מתגבר שוב על המנצח ויורש נצחון זמני. ואם רק עלתה ביד האחד לגנול את כלי נשקו של חברו מידו, אזי ברור לכל, כי הוא ינחל את הנצחון. אחרי שכלו לו חציו לשונאו ואין לו במה ללחום.

כן הדבר הזה, עברות של ע"ז ג"ע ושפ"ד, אם כי הן מן העברות היותר

דרו
בש

יהי
הפי
של

מדו
המ

הט
להנ

מצו
אמ

של

ישו
להנ

מצו

חמו

האז

אם
התו

מתו
אין

פרנ
מ"ב